

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Կերպարվեստի դասավանդման
մեթոդիկա

Թեմա՝ Բնանկար

Հետազոտող՝ Հովսեփյան Ջարուհի

Ղեկավար՝ Լ. Իսկոյան

Երևան 2022

Ներածություն

Բնանկար

Եզրակացություն

Օգտագործված գրականության ցանկ

Ներածություն

Ժամանակակից հանրակրթական դպրոցում յուրաքանչյուր ուսումնական բնագավառում ուսումնական գործունեության տեսակները նախագծելիս պետք է նկատի ունենալ ոչ միայն սովյալ առարկայի գծով գիտելիքների հաղորդման, այլև սովորողի մեջ նշված հատկանիշների ձևավորման և զարգացման անհրաժեշտությունը: Իր յուրահատկության, բովանդակության, ինչպես նաև ուսումնական բոլոր առարկաների հետ փոխադարձ կապ ստեղծելու բացառիկ հնարավորության շնորհիվ, Կերպարվեստը կոչված է խթանելու սովորողների մտավոր և հոգևոր ներուժի բացահայտումը, զարգացումը և հարստացումը, ընդհանուր աշխարհայացքի ձևավորումը:

Կերպարվեստի տարբեր տեսակներին հաղորդակցվելը և ինքնուրույն գեղարվեստական գործունեություն իրականացնելը նպաստում է՝

- Իրականության գիտակցական և զգայական ընկալման ձևավորմանը.
- Վերլուծական և ստեղծագործական մտածողության զարգացմանը.
- Անձի ինքնաճանաչմանը, ինքնաարտահայտմանը և մտահորիզոնի ընդլայնմանը.
- Սովորողների գեղարվեստական կրթությանը, գեղագիտական և բարոյական դաստիարակությանը.
- Ազգային-հայրենասիրական և մարդասիրական զգացումների արմատավորմանը:

Կերպարվեստի ուսումնական գործունեությունը իրակացվում է խառը ուսուցման ձևաչափով:

Բնանկար

Բնանկար (ֆրանսերեն՝ *paysage, pays* - երկիր, տեղանք), տեսարան կամ որևէ տեղանքի պատկեր է, գլխավորապես գեղանկարչության և գրաֆիկայի մեջ, ինչպես նաև գեղարվեստական ստեղծագործություն, որի պատկերման առարկան բնությունն է: Շատ անգամ որպես ֆոն է ծառայում հարթաքանդակում, գեղանկարում և գրաֆիկայում: Բնանկարը բնության ձևերի և երևույթների, լույսի, օդի, տարածության գեղարվեստական արտացոլումն է՝ պայմանավորված հեղինակի աշխարհայացքով, մտքերով և զգացմունքով:

Իրապաշտական արվեստը հիմնվում է բնօրինակից նկարչության վրա: Այն իրապաշտական ստեղծագործական գրագիտության հիմքն է: Ըստ Չեստյակովի՝ իսկական արվեստը «միշտ բնության աշակերտն է»:

Բնանկարը կերպարվեստի ինքնուրույն ժանր է, ինչպես նաև կարևոր դեր ունի պատմական և ժանրային նկարներում: Բնապատկերային գեղանկարչությունը բազմադարյան պատմություն ունի: Բնանկարի տարրեր ենք հանդիպում Պոմպեյի որմնանկարներում: Պատկերասրահում պահվում են միջնադարյան հիանալի մանրանկարներ, որոնցում բազմազան սյուժեներ ծավալվում են բնապատկերի համապատկերի վրա: Վերածննդի դարաշրջանի նկարիչներն իրենց նկարներում հաճախ ներառել են այնպիսի բնապատկերներ, որոնք արտացոլում էին հստակ այս կամ այն տեղանքը: «Մաքուր բնապատկեր» առաջին անգամ տեսնում ենք Լեոնարդո

դա Վինչիի նկարներից մեկում: Ավելի ուշ շատ նկարիչներ ամբողջությամբ նվիրվում են այդ ժանրին:

Բնանկարի զարգացման շրջանը բնորոշվում է նրանով, որ արվեստի ցանկացած ձևում և ժանրում արտահայտվում է մարդու և շրջապատող միջավայրի նկատմամբ եղած վերաբերմունքի ոչ միայն փորձը, այլ նաև մարդը դիտարկվում է որպես բնության մի մասնիկ, նրանում ունեցած իր տեղով ու դերով: Կայացման այս շրջանում և բնանկարի հետագա զարգացումը կախված է նկարչի աշխարհայացքի ձևավորումից և ազգային առանձնահատկություններից, որը և թույլ է տալիս մեզ այդ շրջանը ներկայացնել երեք փոխկապակցված, բայց բավականին առանձնացված բաղադրատարրերի՝ արևմտաեվրոպական, արևելյան և հայ- ռուսական բնանկարչության տեսքով: Տեղանքի պարզ նշանակության և միայն ֆոն հանդիսանալուց բացի, բնանկարը դարձավ գեղանկարչական ստեղծագործության գլխավոր գործոն՝ ձեռք բերելով հստակություն և արաշակիություն, բովանդակելով դարաշրջանի աշխարհայացքի փոփոխությունը:

Բնանկարի գեղանկարչության հաստոցային ձևերի ստեղծումը նպաստում է բնապատկերի՝ արպես ինքնուրույն ժանր, առանձնացմանը: Իտալական գեղանկարչության դպրոցների շարքում 16-րդ դարում մեծ հաջողությունների է հասնում վենետիկյան դպրոցը նոր ժանրի ստեղծման գործում: Ջորջոնեն և նրա հետևորդները մեծ ուշադրություն են դարձնում բնության թեմաներին՝ մեկնաբանելով այն բանաստեղծորեն և փիլիսոփայորեն: Ստեղծվում են խոշոր ազգային դպրոցներ: Բնանկարի համար դա բարձրագույն ծաղկունքի շրջան էր: Շատ վարպետներ մասնագիտանում են գեղանկարչության այդ ժանրում: Հոլանդական բնանկարիչները ստեղծում են բնության պատկերներ, որոնք տարբերվում են ժանրային անսովոր լայն ընդգրկումով: Հոլանդացիները հպարտանում են իրենց երկրով. մշակված անհամար դաշտերով, ջրանցքներով, անտառներով:

17-րդ դարում ֆրանսիացի վարպետներն իրենց ստեղծագործությունները կապում էին դասական մտածելակերպի հետ՝ ձգտելով բնությունը ներկայացնել, արպես հավերժական, կենսունակ ու շքեղ միջավայր: Դասականության մտածելակերպն իր արտացոլումն է գտել Նիկոլա Պուսսենի և Կլոդ Լորրենի ստեղծագործություններում:

Ռոկոկո արվեստը, որը ներծծված է զգացմունքային նոտաներով, իր արտահայտությունն է գտել Ֆրանսուա Բուշեի ստեղծագործություններում: Նրա բնանկարը՝ նրբաճաշակ գույներով, կատարված երկնագույնի, վարդագույնի, արծաթափայլ երանգներով, արպես գունավոր պատրանքներ, այնքան թափանցիկ և թատերական են: Բնանկարի ժանրի հետագա զարգացման մեջ մեծ է իմպրեսիոնիստների դերը: Նկարիչ իմպրեսիոնիստները, այսպես կոչված, իրականությունից սահում տեսողական տպավորություններ հաղորդելու իրենց ձգտման պատճառով, միաժամանակ իրենց ներդրումն ունեցան իրապաշտական գեղանկարչության գեղարվեստական միջոցների զարգացման գործում: Նկարիչներն ուսումնասիրում էին լուսավորության բնույթը օրվա տարբեր ժամերին, գույնի վրա լույսի ներգործությունը: Նրանք գերադասում էին նկարել ոչ թե արվեստանոցներում, այլ բացօթյա: Իմպրեսիոնիզմի ներկայացուցիչներն են՝ Մոնեն, Պիսսառոն, Սիլեյը, Դեգան, Մորիզոն, Ռենուարը և այլք:

Լույսը, որի ճառագայթն ընկնում է անթափանց մարմնի վրա, ընդգծում է նրա ծավալը և մեզ հնարավորություն է տալիս որոշելու առարկայի դիրքը տարածության մեջ՝ դիտարկելով այն եռաչափորեն: Գոյություն ունի լույսի աղբյուրի երկու տեսակ՝ բնական և արհեստական: Բնական լույսի ամենամեծ աղբյուրն արևն է: Լուսինը նույնպես լույս է տալիս, բայց այն միայն անուղղարձնում է արևի ճառագայթները: Արհեստական լույսի աղբյուրներն են էլեկտրական լամպը, մոմը և այլն: Բնական լույսը մեզ է հասնում շատ մեծ հեռավորությունից, իսկ արհեստական լույսի աղբյուրները միշտ մոտիկ են, և մենք կարող ենք ղեկավարել նրա լուսարձակման

ուծն ու ուղղությունը: Արևի լույսը նույնպես կանգուն չէ. երկրի պտտվելու հետևանքով լուսավորվող առարկաների մոտ փոխվում են թե՛ լույսերն ու ստվերները, թե՛ գույները:

Որպեսզի արվեստի ստեղծագործություններն ավելի լավ դիտարկենք, մեզ հարկավոր է ոչ թե ուժեղ, այլ ցրված և մեղմ լույս: Ուժեղ լույսի դեպքում ուժեղանում են նաև ստվերները, և ստեղծվում է գունային հակադրություն:

Հեռանկար ստեղծող ճառագայթների հասման կետը գտնվում է հորիզոնի գծի վրա, իսկ հորիզոնի գիծը միշտ գտնվում է մեր տեսողության մակարդակի վրա: Գծանկարչության մեջ հեռանկար ստանում են գծերի միջոցով, իսկ գունանկարում՝ գույների: Օդային միջավայրի ազդեցությունից առարկաները կորցնում են իրենց հստակությունը. ինչքան առարկան հեռու է մեզանից, այնքան օդի ազդեցությունն ավելի շատ է նրա վրա:

Սկսելու ամենահեշտ ձևը վարդ նկարելով գրելն է անգլերեն S տառը՝ վերևում կլորացված հուշումով: Երբ սկսում եք նկարել վարդի թերթիկները, S- ն իրականում կազմում է վարդի հիմքը կամ դրա կենտրոնական մասը: Շարունակեք նկարել ավելի շատ ծաղկաթերթեր, բայց այս անգամ ծաղկաթերթերն ավելի լայն են: Այս պահին վարդը, կարծես, սկսում է ծաղկել:

Աջ կողմում սկսեք ավելի շատ վարդի թերթիկներ նկարել: Կենտրոնում պետք է լինի ավելի փոքր և ավելի մեծ ծաղկաթերթ: Երբ դուք կատարում եք վարդագույն գծագրի ուղղումը՝ այն ազատելով սխալներից, սկսեք նկարել ստվերը՝ սկսած վարդի կեսից: Շարունակեք ուրվագծել ստվերում, ինչը մանրուք և հյուսվածք կհաղորդի ծաղիկին:

Դասընթացի ուսումնասիրության արդյունքում սովորողը պետք է կարողանա՝

- Անվանել նյութերն ու գործիքները:
- Նյութերն օգտագործել մտածված և խնայողաբար:
- Ստեղծել աշխատանքային տեսք և պորֆոլիո:
- Գաղափարներն արտահայտելիս կիրառել խորհրդանշաններ:
- Տեսակավորել և խմբավորել աշխատանքներ՝ ըստ առաջարկված չափանիշների:
- Առաջարկել և նախաձեռնել աշխատանքների ցուցադրության հետաքրքիր տարբերակներ:
- Նկարագրել արվեստի ստեղծագործությունները:
- Մեկնաբանել, թե ինչպես են դրանք արտահայտում մարդկանց կյանքն ու գործունեությունը:
- Մեկնաբանել և վերլուծել՝ ինչն է հավանում, ինչը՝ ոչ:
- Ներկայացնել կարծիք:
- Բացատրել, թե ինչո՞ւ է արվեստը ժամանակից դուրս:

ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ՎԵՐԱՆԱՅՈՒՄ ԵՎ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒՄ

- Համաչափության, գծերի ընդհանուր դասավորության, կոմպոզիցիոն համաչափության, ուսումնասիրության և համեմատության վրա հիմնված վարժություններ և ստեղծագործական աշխատանքներ:
- Դիմագծերի ընդհանրացման և նմանության կարողությունների ձևավորում:
- Ինքնուրույն վերաբերմունքի արտահայտում:
- Թեմատիկ նկարչություն դիտման, պատկերացման, հիշողության և հեքիաթների ձևավորման միջոցով:
- Առարկաների պատկերում (ավարտված) ճեպանկար, բնօրինակից, երևակայությամբ և հիշողությամբ, եթե առարկան հնարավոր չէ գննել:
- Ծառերի, թռչունների, կենդանիների ուրվապատկերի ստեղծում (նկարչական նյութը՝ ջրաներկ, գուաշ, գունամատիտ, մոմակավիճներ, սպիտակ կամ երանգավոր թղթի վրա) առանց նախօրոք մատիտով արված նկարի:
- Կենդանիների, թռչունների և մարդու մարմնի պատկերում:
- Նատյուրմորտների, աշնանային և գարնանային ծաղիկների պատկերում:
- Աշնանային և գարնանային բնության էտյուդային պատկերում (պլեներ) կամ պատկերում հիշողությամբ:
- Բնօրինակից, հիշողությամբ և պատկերացմամբ կենցաղային տարբեր իրերի՝ մրգերի, բանջարեղենի, ծաղիկների պատկերում (ներառյալ ճեպանկարում):
- Աշխատանքային միջավայրը նաև դասասենյակն է, սեղանը, այն պարագանները, որոնցով ստեղծագործում են:
- Աշխատանքային գործիքների՝ իրենց սեղանի, սեղանի վրա գրիչների ու մատիտների պատկերում:

Կերպարվեստին են պատկանում արվեստի այն տեսակները, որոնք ստեղծվում են հարթության կամ տարածության մեջ:

ԳԵՐՊԱՐՎԵՍՏԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐՆ ԵՆ

- Գեղանկարչություն
- Գրաֆիկա
- Քանդակագործություն
- Դեկորատիվ կիրառական արվեստ
- Դիզայն (ձևավորում)

Գեղանկարչություն (երփնագիր), կերպարվեստի տեսակ:

Գեղանկարչությունը մարդկային աշխատանքի զարգացած ձևերից մեկն է և առարկայական, գեղագիտական արժեքների ստեղծման ոլորտ: Ինչպես և արվեստի մյուս տեսակները, գեղանկարչությունը ճանաչողական և գաղափարական խնդիրներ է իրագործում, ստեղծում մարդու, բնության, առարկաների, պատմական և հասարակական երևույթների գեղարվեստական պատկերներ: Գեղանկարչության բազմաթիվ ստեղծագործություններ ունեն փաստա-ինֆորմացիոն արժեք:

Գեղանկարչությունը օգտվում է գույնի, գծանկարի, կոմպոզիցիայի, ռիթմի, լույսի և ստվերի ընձեռած հնարավորություններից, որոնք նպաստում են հարթության վրա վերակենդանացնել իրականությունը, ստեղծել ծավալի ու տարածության պատրանք, հոգեբանական կերպարներ, կենդանի ու անշունչ առարկաներ՝ ստատիկ ու շարժուն

վիճակներում: Գեղանկարչությունը ձևավորում է մարդու գեղագիտական ճաշակը, ունի ճանաչողական նշանակություն, ստեղծում է մարդու, բնության, առարկաների, պատմական և այլ երևույթների գեղարվեստական պատկերներ՝ օգտագործելով գույնի, գծանկարի, կոմպոզիցիայի, լույսի և ստվերի ընձեռած հնարավորությունները: Տարբերում են գեղանկարչության պատմական, կենցաղային, անիմալիստական (կենդանիների պատկերումը) և այլ ժանրեր: Նշանակությամբ, կատարման բնույթով ու կերպարներով առանձնանում են մոնումենտալ-դեկորատիվ գեղանկարչությունը (որմնանկարչություն, առաստաղապատկեր, պաննո), հաստոցային նկար, բեմանկարչությունը, մանրանկարչությունը, սրբանկարչությունը և այլն:

Գեղանկարչության տարբերակներից են տրամապատկերը և համայնապատկերը: Ներկանյութը կապակցող նյութերի բնույթով, հարթության վրա նրա ամրանալու տեխնոլոգիայով տարբերվում են՝ յուղաներկ գեղանկարչություն, ջրում լուծվող ներկերով գեղանկարչություն՝ թաց (ֆրեսկո) և չոր (ասեկկո) հիմնածեփի վրա, տեմպերա, սոսնձաներկով գեղանկարչություն, մոմանկարչություն, արծն, սիլիկատային խեցեգործական ներկերով գեղանկարչություն և այլն: Անմիջականորեն գեղանկարչությանն են հարում խճանկարը և վիտրաժը: Գեղանկարչական գործեր ստեղծելիս կիրառվում են նաև ջրաներկը, գուաշը, պաստելը, տուշը:

Գեղանկարչության հիմնական արտահայտչամիջոցը գույնն է: Կազմակերպված և իմաստավորված գույնը՝ կոլորիտը, ոչ միայն տալիս է ռեալ իրականության գունապատկերը, այլև օժտված է զգայական ներգործության մեծ ուժով: Յուրաքանչյուր պատկերում կոլորիտն ունի իր գունաշարը (գամմա): Գոյություն ունի նաև մեկ գույնի երանգներով գեղանկարչություն (միագույն գեղանկարչություն): Գունային կոմպոզիցիան ապահովում է ստեղծագործության գունային որոշակի ամբողջականությունը:

Գեղանկարչության մյուս արտահայտչամիջոցը՝ գծանկարը (գիծ և լուսաստվեր), ռիթմով և կոմպոզիցիայով գույնի հետ կազմակերպում են պատկերը:

Պայմանականորեն տարբերվում են գեղանկարչական պատկերման երկու տիպ՝ գծա-
հարթապատկերային և ծավալա-տարածական, սակայն նրանց մեջ հստակ սահման
գոյություն չունի: Գծա-հարթապատկերային գեղանկարչությանը բնորոշ են լուրջ
գույնի ընդգծված եզրագծերով հարթ գունահատվածները, հստակ և ռիթմիկ գծերը:
Տոնային գեղանկարչության հնարավորությունները հարուստ են, այն բարդ ու
դինամիկ մշակման միջոցով ցուցադրում է գույնի նրբագույն փոփոխությունները,
ինչպես նաև այդ գույնի տոնը՝ կախված լուսավորությունից, իրար հարևանող
գույների փոխհարաբերությունից (ռեֆլեքսներ):

Գեղանկարչության ստեղծագործությունը բաղկացած է հիմքից
(կտավ, փայտ, թուղթ, ստվարաթուղթ, քար, ապակի, մետաղ և այլն), որը սովորաբար
ծածկվում է հիմնաշերտով: Գեղանկարչության արտահայտչական
հնարավորությունները, կատարման տեխնիկայի յուրահատկությունները նաև
կախված են ներկերի հատկություններից, կապակցանյութի բնույթից, վրձիններից,
լուծիչներից: Անհրաժեշտ գույնը, նրբերանգը ստանալու համար ներկերը միմյանց
խառնում կամ գունաթափանցում են (լեսել): Հաստոցային նկարի կամ որմնանկարի
ստեղծման պրոցեսը բաղկացած է մի քանի փուլերից (գծանկար, նախաթույր, լեսում):

Գեղանկարչության ժանրեր.

- Դիմանկարչություն
- Բնանկարչություն
- Ծովանկարչություն
- Պատմական գեղանկարչություն
- Մարտանկարչություն
- Նատյուրմորտ

- Կենցաղանկարչություն
- Ճարտարապետական գեղանկարչություն
- Անիմալիստական գեղանկարչություն
- Դեկորատիվ գեղանկարչություն

Կերպարվեստ, տարածական արվեստների մի բաժինը, որը միավորում է գեղանկարչությունը, քանդակագործությունը, գրաֆիկան, դեկորատիվ-կիրառական արվեստը: Ի տարբերություն տարածական արվեստների ոչ պատկերային տարատեսակների, կերպարվեստը արտացոլում է իրականությունը և տարածության մեջ ստեղծում է դիտարկելի, ակներև կերպարներ:

1920-ական թվականներին գործում էին կերպարվեստի ճանաչված վարպետներ Մարտիրոս Սարյանը, Սեդրակ Առաքելյանը, Ստեփան Աղաջանյանը, Եղիշե Թադևոսյանը, Հակոբ Կոջոյանը: Նրանց ստեղծագործական ավանդույթների հիման վրա Հայաստանում ստեղծվեց կերպարվեստի նոր դպրոց: Այդ գործում բացառիկ է համաշխարհային ճանաչման արժանացած Մարտիրոս Սարյանի դերը: Մարտիրոս Սարյանը մարմնավորել է հայրենիքի գեղեցկությունը: Նրա կտավներին բնորոշ են վառ ու ներդաշնակ գույները, որոնք կարծես ճառագում են լույս ու ջերմություն: Կերպարվեստի զարգացման կարևոր գրավականը կադրերի պատրաստումն է: Այդ նպատակով 1922 թվականին Երևանում բացվեց գեղարվեստի դպրոց: 1935 թվականին կազմակերպվեց Հայաստանի կերպարվեստի թանգարանը, որն այսօր գործող Հայաստանի ազգային պատկերասրահն է:

Հայ քանդակագործների ավագ սերնդի ներկայացուցիչներից են Մերգել Մերկուրովը, Արա Սարգսյանը, Երվանդ Քոչարը: Մերկուրովի հայտնի գործերից է 1931 թվականին Երևանում տեղադրված Ստեփան Շահումյանի հուշարձանը: Արա Սարգսյանի գործերից է «Սահակ Պարթև և Մեսրոպ Մաշտոց» խմբաքանդակը, որը

տեղադրված է Երևանի պետական համալսարանի առջև: Երվանդ Քոչարը նկարիչ-քանդակագործ է: Նրա ամենանշանավոր ստեղծագործությունը Սասունցի Դավթի արձանն է Երևանի երկաթուղային կայարանի հրապարակում:

Ոճը արվեստի զարգացման ընդհանուր ուղղությունն է, որի ներկայացուցչական նմուշներին միավորում են գաղափարական նշանակությունը, փոխանցման տեխնիկան, ստեղծագործական գործունեության բնորոշ տեխնիկան: Նկարչական արվեստի ոճերը սերտորեն փոխկապակցված էին, զարգացած հարակից ուղղությունների մեջ, գոյություն ունեին զուգահեռաբար՝ հարստացնելով միմյանց:

Նկարչական ոճերն ու միտումները ձեւավորվել են գաղափարախոսության, հասարակության, կրոնի, ավանդույթների քաղաքական և տնտեսական զարգացման ազդեցության ներքո:

Ոճերի զարգացման պատմությունը ցույց է տալիս հասարակության բարդ մշակութային էվոլյուցիան:

Ոճերի և միտումների քանակը հսկայական է, եթե ոչ անսահման: Հիմնական առանձնահատկությունը, որով աշխատանքները կարող են խմբավորվել ըստ ոճի, գեղարվեստական մտածողության միասնական սկզբունքներն են: Գեղարվեստական մտածողության որոշ մեթոդների փոփոխություն ուրիշների կողմից (կոմպոզիցիաների տեսակների փոփոխություն, տարածական կառուցվածքների մեթոդներ, գույնի առանձնահատկություններ) պատահական չէ: Արվեստի մասին մեր ընկալումը նույնպես պատմականորեն փոփոխական է: Հիերարխիկ կարգով ոճային համակարգը կառուցելիս մենք կառչած կլինենք եվրակենտրոն ավանդույթին: Արվեստի պատմության մեջ ամենամեծ հասկացությունը դարաշրջան հասկացությունն է: Յուրաքանչյուր դարաշրջան բնութագրվում է որոշակի «աշխարհի պատկերով», որը բաղկացած է փիլիսոփայական, կրոնական, քաղաքական գաղափարներից, գիտական

գաղափարներից, աշխարհայացքի հոգեբանական բնութագրերից, էթիկական և բարոյական նորմերից, կյանքի գեղագիտական չափանիշներից, որոնք տարբերակում են մի դարաշրջանը մյուսից: Դրանք են՝ Նախնադարյան դարաշրջան, Հին աշխարհի դարաշրջան, հնություն, միջնադար, վերածնունդ, նոր ժամանակներ: Արվեստի ոճերը հստակ սահմաններ չունեն, դրանք սահուն միաձուլվում են միմյանց և գտնվում են շարունակական զարգացման, խառնման և հակադրության մեջ: Արվեստի մեկ պատմական ոճի շրջանակներում միշտ նորը ծնվում է, և դա, իր հերթին, անցնում է մյուսին: Շատ ոճեր միաժամանակ գոյակցում են, ուստի ընդհանրապես չկան «մաքուր ոճեր»:

Պետք է տարբերակել գեղարվեստական ոճերը, միտումները, միտումները, դպրոցները և առանձին վարպետների անհատական ոճերի առանձնահատկությունները: Մի քանի գեղարվեստական ուղղություններ կարող են գոյություն ունենալ մեկ ոճի շրջանակներում: Գեղարվեստական ուղղությունը ձևավորվում է ինչպես տվյալ դարաշրջանին բնորոշ բնութագրերից, այնպես էլ գեղարվեստական մտածողության յուրօրինակ ձևերից: Արտ Նովո ոճը, օրինակ, ներառում է դարասկզբի մի շարք միտումներ՝ հետիմպրեսիոնիզմ, սիմվոլիզմ, ֆովիզմ և այլն: Մյուս կողմից, սիմվոլիզմի հայեցակարգը որպես գեղարվեստական ուղղություն լավ զարգացած է գրականության մեջ, մինչդեռ նկարչության մեջ այն շատ անորոշ է և միավորում է արվեստագետներին, այնքան ոճայինորեն տարբեր, որ հաճախ մեկնաբանվում է միայն որպես միավորող աշխարհայացք:

Դպրոցում կերպարվեստի դասավանդման հիմնական նպատակներն են.

Օգնել սովորողներին՝

- ❖ ճանաչել և պատկերել որոշ երկրաչափական պատկերներ, ունենալ պարզ տարածական պատկերացում,
- ❖ կառուցել ֆիզիկական պարզ մոդելներ,

- ❖ բերել պարզ հիմնավորումներ, կատարել ընդհանրացումներ և պարզ դասակարգումներ,
- ❖ դրսևորել տրամաբանական և ստեղծագործական մտածողության պարզ հմտություններ և կարողանալ անդրադառնալ ու արձագանքել սեփական և ուրիշների ստեղծած աշխատանքին,
- ❖ հասկանալ իր առջև դրված խնդիրները, մշակել և կատարել քայլեր դրանք լուծելու համար,
- ❖ ճանաչել շրջապատող աշխարհը, զարգացնել նրանց դիտողականությունը՝ ձևավորելով ստեղծագործական և տրամաբանական մտածողություն,
- ❖ գտնել իր սխալները և ձգտել դրանք ուղղել ինքնուրույն կամ աջակցությամբ.
- ❖ կիրառել տարբեր եղանակներ նյութը պատկերավոր և ընկալելի ներկայացնելու համար,
- ❖ ճանաչել և հարգի ՀՀ պետական խորհրդանիշները և իմանա պետական տոների հիմնական բովանդակությունը,
- ❖ արդյունավետ համագործակցել և հաղորդակցվել տարբեր ձևաչափերով, լսելով և հասկանալով
- ❖ այլոց կարծիքը, արտահայտելով սեփական տեսակետը:

Ձևավորել՝

- ❖ տրամաբանական, ստեղծագործական և քննական մտածողության պարզ հմտություններ,
- ❖ սեփական և ուրիշների ստեղծած աշխատանքներին անդրադառնալու և արձագանքելու կարողություններ,
- ❖ իր առջև դրված խնդիրը մշակելու և այն լուծելու համար քայլեր կատարելու կարողություն,
- ❖ շրջակա աշխարհի օբյեկտների, երևույթների և դրանց փոխադարձ կապերի մասին գիտելիքներ և

- ❖ դրանք նկարագրելու կարողություններ,
- ❖ պարզ ուսումնասիրություններ, առաջադրանքներ, եզրակացություններ կատարելու հմտություններ,
- ❖ նյութը պատկերավոր և ընկալելի ներկայացնելու համար ստեղծագործական տարբեր եղանակներ կիրառելու կարողություն,
- ❖ տարբեր ձևաչափերով արդյունավետ համագործակցելու և հաղորդակցվելու այլոց կարծիքը
- ❖ լսելու և արձագանքելու կարողություններ,
- ❖ ընտանեկան, խմբային, ազգային և քաղաքացիական պատկանելիության վերաբերյալ պարզ
- ❖ մեկնաբանություններ կատարելու կարողություններ,
- ❖ զայարաններով ստացած տեղեկությունների, որպես աշխարհաճանաչողության միջոցի ընկալում,
- ❖ իր զգացմունքների ճանաչման, սեփական մտքերի, զգացմունքների, կարիքների և ցանկությունների արտահայտման կարողություններ և յուրահատուկ լինելու գիտակցություն,
- ❖ պարզ հիմնավորումներ, ընդհանրացումներ և դասակարգումներ կատարելու հմտություններ:
- ❖ շրջապատող աշխարհի ճանաչողության գիտական ընկալման և մարդու և բնության վրա գիտության ձեռքբերումների ազդեցության գիտակցում,
- ❖ նախնական գիտելիքներ Հայաստանի պատմության, աշխարհագրության, մշակույթի, ազգային արժեքների մասին,
- ❖ այլ ազգերի, ավանդույթների, արժեքների նկատմամբ հետաքրքրություն և հարգանք,
- ❖ անհատական կամ խմբային գեղարվեստական գործունեությամբ զբաղվելու հմտություններ,

- ❖ նախնական գիտելիքներ Հայաստանի պատմության, աշխարհագրության, մշակույթի, ազգային արժեքների մասին,
- ❖ փորձարկելու, հետազոտելու, երևակայելու, ձևավորելու, սեփական գաղափարներն ու զգացմունքներն արվեստի միջոցով արտահայտելու հմտություններ:

Եզրակացություն

Կերպարվեստ ուսումնական առարկան ծառայում է գեղարվեստական կրթությանը, քանի որ այն պայմանավորված է հասարակության զարգացման պահանջով: Այն ձգտում է ունենալ գեղեցիկը ընկալելու և գնահատելու ներդաշնակ զարգացած անձի բարոյագեղագիտական նկարագրի ցանկությամբ: Հասարակության զարգացման բնականոն ընթացքը ենթադրում է անձի բարոյականության օրինականություն, կիրթ և հետաքրքիր լինելու պահանջը: Նոր մարդ ձևավորելու գործում կարևոր տեղ է գրավում կրթության համակարգում սերտ կապը գեղարվեստական գեղագիտության և գեղագիտական դաստիարակության միջև: Հասարակության արժեքների կողքին, ինչպիսիք են շրջապատող իրականության, ուսման, աշխատանքի անհրաժեշտ է կերպարվեստի պատմության իմացությունը և կարևորը, ընկալումը, քանի որ այն նպաստում է զարգացած և դաստիարակված մարդու կերպարի ստեղծմանը ժամանակակից իրականության մեջ: Առարկան նպատակ ունի ընդլայնելու աշակերտների մանկավարժական գիտելիքներին սերտ առնչվող արվեստի բնագավառը, մասնավորապես, կերպարվեստի պատմությունը նախնադարից մինչև մեր ժամանակները: Ժամանակակից հանրակրթական դպրոցում յուրաքանչյուր ուսումնական բնագավառում ուսումնական գործունեության տեսակները նախագծելիս պետք է նկատի ունենալ ոչ միայն տվյալ առարկայի գծով գիտելիքների հաղորդման, այլև սովորողի մեջ նշված հատկանիշների ձևավորման և զարգացման անհրաժեշտությունը: Իր յուրահատկության, բովանդակության, ինչպես նաև ուսումնական բոլոր առարկաների հետ փոխադարձ կապ ստեղծելու բացառիկ հնարավորության շնորհիվ, Կերպարվեստը կոչված է խթանելու սովորողների մտավոր և հոգևոր ներուժի բացահայտումը, զարգացումը և հարստացումը, ընդհանուր աշխարհայացքի

ձևավորումը: Հետևաբար սույն աշխատանքի ուսումնասիրության արդիականությունը և նշանակությունը պայմանավորված է վերոնշյալ դիտարկումներով ու հանգամանքներով:

Այսպիսով, Կերպարվեստը միավորում է գեղանկարչությունը, քանդակագործությունը, գրաֆիկան, դեկորատիվ-կիրառական արվեստը: Ի տարբերություն տարածական արվեստների ոչ պատկերային տարատեսակների, կերպարվեստը արտացոլում է իրականությունը և տարածության մեջ ստեղծում է դիտարկելի ակներև կերպարներ: Կերպարվեստի ստեղծագործություններում պատկերված գործողությունը խտացած, կենտրոնացած է մեկ պահի մեջ, արտաքուստ ստատիկ է և չի զարգանում ժամանակի ու տարածության մեջ ինչպես թատերական արվեստում, պարարվեստում կամ երաժշտության մեջ, սակայն դա չի խանգարում գաղափարներ մտքեր ու ապրումներ արտահայտելուն՝ չկորցնելով մեծ արվեստի իր ուժը: Դասընթացն իրականացվում է երկու հիմնական բաժիններով՝ ստեղծագործական գործունեություն և արվեստի միջոցով իրականության ընկալում: Կերպարվեստի ուսումնական գործունեությունը իրակացվում է խառը ուսուցման ձևաչափով ելնելով՝ թեմայի բովանդակությունից, առաջարկվող գործունեության ձևերի բնույթից, դասի նպատակից, դասարանի, սովորողների, ուսումնասիրվող նյութի, քննարկվող հիմնախնդրի առանձնահատկություններից, առկա հնարավորություններից և այլ հանգամանքներից: Առաջարկվում է կիրառել դեմ առ դեմ և առցանց ուսուցման եղանակները՝ համադասարանական, անհատական, զույգերով և փոքր խմբային աշխատանքների միջոցով: Ուսուցումն իրականացվելու է համապատասխան նկարակալներով, դազգահներով, երաժշտական գործիքներով, տեխնիկապես հագեցած, արվեստի սենյակներում կամ դպրոցական արվեստանոցներում: Ուսումնական գործընթացում, կարող են ընտրվել ուսումնական գործունեության այլընտրանքային տեսակներ: Կերպարվեստի զարգացման կարևոր գրավականը կադրերի պատրաստումն է:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Շիշմանյան Ռ., Բնանկարն ու հայ նկարիչները, Ե., 1958:
2. Լ. Ներսիսյան «Բնանկար» 2011
3. Ազարյան Լ. Ռ., Կիլիկյան մանրանկարչությունը XII-XIII դդ., Ե., 1964:
4. Հայկական մանրանկարչություն, Ե., 1967: Ավետիսյան Ա. Ն., Հայկական մանրանկարչության Գլաձորի դպրոցը, Ե., 1971:
5. Մարտիկյան Ե., Հայկական կերպարվեստի պատմություն, գիրք 1-2, Ե., 1971–75:
6. Ղազարյան Մ., Հայ կերպարվեստը XVII - XVIII դարերում, գեղանկարչություն Ե., 1974:
7. Дурново Л. А., Краткая история древнеармянской живописи, Е., 1957;
8. Каменский А. А., Зрителю о живописи, М., 1959;
9. Измайлова Т. А., Айвазян М. А., Искусство Армении, М., 1962;
10. Недошивин Г. А., Беседы о живописи, 2 изд., перераб., М., 1964;
11. «Հանրակրթության պետական չափորոշիչ», 2010 թ.
12. COMPETENCES FOR DEMOCRATIC CULTURE (CDC), ձեռնարկ, ԵՄ, 2018 թ.,
13. Բորև, Գեղագիտություն, «Հայաստան», 1982թ.:
14. Գեղագիտական դաստիարակություն «Լույս», 1975թ.:
15. Ա. Բայլան-Դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակություն «Լույս», Երևան, 1979թ.: